



Vi må verne om kystfuruskogene. Her på Varaldsøy. Foto: Jan Rabben

Skogens uro – Prosjektbeskrivelse 2024

Skog er ikke bare skog, og i skogen er det ikke bare trær. Skogen er også hjem for 26400 arter i Norge, og 48% av våre rødlistede arter trenger skogen. Dessverre forsvinner naturskog, til fordel for utbyggingsprosjekter, skogbruk og granplantasjer, bit for bit. Samtidig har vi forpliktet oss til mer vern både i Norge og globalt.

I prosjektet Skogens uro, skal vi bidra til mer kunnskap om skog på Vestlandet, både for skogeiere, i kommunene og for den allmenne befolkningen. Vi avdekker hvilke behov som finnes blant ulike interessenter. Vi legger til rette for naturglede i skog, økt artsregistrering gjennom kartlegging og øke skogkompetansen blant grunneierne, ikke minst skape dialog og debatt om den fremtidige skogforvaltningen. På den måten kan vi bidra til mer vern og beskyttelse av den varierte naturskogen.



Bakgrunn

Vi har mye skog i Norge, hele 37 % av landarealet er skog. Men skog er ikke bare skog og i skogen er det ikke bare trær. Det er forskjell på produksjonsskog (granåkre) hvor det drives skogbruk med økonomisk gevinst og naturskog (såkalt uproduktiv skog). Selv om mange tenker at skog stort sett er tømmerverdi og gir oss viktige materialer, er skogen også hjem til 26400 arter (60% av artene i Norge), og 48% (1330) av rødlisteartene i Norge er helt eller delvis tilknyttet skog (Norsk rødliste for truede arter 2021).

82,2 millioner dekar er regnet som produktiv skog. Dette tilsvarer 69% av det totale skogarealet (SSB). De resterende 31% av skogarealet regnes som uproduktiv skog i landtakseringen for skog. Selv om det totale skogarealet i Norge øker, er det samtidig mye naturskog som forsvinner da naturskog hogges og nyplantes, blant annet med bartrær, ofte gran. Dette blir til granåkre som igjen i flatehogges.

Hvorfor plantes det gran?

Nyplanting av tresorter som gran er utbredt, det er et godt treslag til tømmerproduksjon og vokser godt. Argumentet for dette er ofte at skogen skal bidra til det norske klimaregnskapet ved å binde CO₂. Det som ikke blir løftet like godt frem er den enorme karbonbindingen under jorda i norsk skog. Det er her vi har vårt største karbonlager, sammen med jordbinding i myr, kulturlandskap som kystlynghei og beitemark. Et annet argument for granplanting er at trevirke kan erstatte oljebaserte produkter og slik bidra til grønn omstilling. Det er dessverre sjeldent at det har lønt seg å drive med tømmerproduksjon med gran på Vestlandet, med tanke på topografien er det mange steder ikke er fremkommelig med dagens uttaksmetoder og granuttaket kan fort bli en stor kostnad.

Kun en skogtype er livskraftig i Norge

I rødlisten for naturtyper er skogsmark de siste 50 årene lite endret og er livskraftig, til tross for at 12 av 13 naturlige skogtyper i Norge er kategorisert som truet, fra kategoriene sårbar til sterkt truet. Kun beiteskog av undertypene naturskog (med ekstensiv bruk med beiting) er regnet som livskraftig. Det er spesielt skogbruk som er årsak til forringelsen av naturskogsområder, og flere undertyper som boreal regnskog, boreonemoral regnskog, kalkgranskog og lågurtedellauvskog, er skogtyper vurdert som sårbar og nær truet.

Mål

Å bidra til stans i tap av naturskog på Vestlandet, og bevaring av truede skogtyper, blant annet gjennom mer vern.

At flere får økt kunnskap om skogen, og skogøkologien og ser verdien i våre fantastiske vestlandsskoger.

Stopp nedbygging og hogging av naturskog

Skal vi ta vare på disse skogstypene og arter tilknyttet skog må vi gjøre endringer i bruken av skogarealene. Skal vi fortsette å ta ut naturskog for å plante granåkre, eller skal vi la resten av naturskogen stå og la det enorme karbonlageret (spesielt under bakken) få være i fred? Det er på tide å få fortgang i vernearbeidet slik at vi når målet om å verne 30% av landjorda, som naturavtalen forplikter oss til, og ikke minst Stortingets eget mål om å verne 10% av skogen.

Etter rødlisterevideringen fra 2021 sier artsdatabanken at det fortsatt er stort behov for å øke kunnskapen om truede arter i skog, blant annet for bedre beslutningstaking i skogbruks- og naturforvaltningen. I WWFs rapport *Skogkur 2030*, sies det at skogvernet (kanskje det viktigste skogbevaringstiltaket vi har per i dag) på Vestlandet er underrepresentert. Det trekkes frem at bemidling til frivillig skogvern er for lav. En annen årsak til lav verneandel på Vestlandet er at det er mange små og i mange tilfeller bratte skogarealer eller skogeiendommer, fragmenter av eiendomsgrenser, fjorder, bebyggelse, veier og skogsbilveier, mens det er store, sammenhengende arealer som blir prioritert i ordningen.

Mer vern av skog på Vestlandet

Vi i Naturvernforbundet Hordaland vil bidra til å ta vare på skogen. Vi ser at skogen på Vestlandet er undervurdert, mange vet ikke at vi har truede skogtyper på Vestlandet, og mange kan ikke se forskjell på plantet skog og naturskog eller vet ikke at mange av artene i skogene våre er fremmede og tilplantede arter.

Vi får henvendelser fra grunneiere som trenger hjelp til å vurdere sine skogarealer, om det skal hogges eller ikke, og hvilke regler som gjelder. Fortvilte skogeiere kontakter oss fordi de vil ikke plante gran etter hogst, og heller vil ta vare på skogen, men ikke får hjelpen de trenger grunnet lav kapasitet eller kompetanse i kommunen. På Vestlandet er det mange grunneiere som aldri drevet med skogbruk, som gjerne har arvet en



grunneiendom uten å ha kunnskap om regelverk og drift. Ettersom det er varierende hvilken rådgivning grunneiere får fra kommunen eller hogstentreprenører, blir mange usikre, spesielt i de tilfellene grunneier ønsker å ta vare på naturskogen. Vi regner med flere henvendelser i tiden fremover, ettersom mye av barskogen som ble tilplantet på 50–60 tallet nå er hogstmoden.

Skogen – mer enn bare trær

I 2023 gikk WWF, Naturvernforbundet, SABIMA og NU sammen for et nasjonalt prosjekt for å verne om skogen. *Skogen – mer enn bare trær* skal bidra til økt kunnskap om arter tilknyttet skog, skogøkologi, truslene skogen står overfor, og hva som skal til for å ta vare på skogen. Det legges opp til en rekke skogrelevante aktiviteter, blant annet et undervisningsopplegg for skoler, økt kompetanse i organisasjonene, turer med naturguider til nærskogen, debatter og seminarer om skog, og artsjakt.

Naturvernforbundet Hordaland vil bidra til denne skogsatsningen. Vi trenger å samle og øke kompetansen om skog i fylkeslaget. Våre lokallag og medlemmer sitter på verdifull kunnskap om skogene på Vestlandet, som bør deles, men dette krever koordinering. Vi vil ta befolkningen i gamle Hordaland med ut i skogen og fortelle om arter, sanke sopp eller andre naturgledearrangementer. Vi vil hjelpe skogeiere som vil ta vare på skogen i et mylder av regelverk hvor både naturmangfoldsloven og skogbruksloven skal ivaretas.

Vi har jobbet med å bevare elvene, fjellene, fjordene, sjøene og skogene i over hundre år. Skjøtselsdugnader, restaurering, arbeidet med stans av ulovlig bygging av skogsbilvei og massedumping, samt tidligere forslag til verneområder er noen av feltene innenfor skogbeskyttelse som gjør oss rustet til å jobbe videre med andre tema innen skog. I en årrekke har vi satt natursaker på den politiske agendaen og skapt samfunnsdebatt rundt to av de viktigste temaene i vår tid; klima og natur. Gjennom prosjekter med restaurering, naturglede og undervisning tilbyr vi positive løsninger som kommer samfunnet til gode og som vekker tillitt og gode opplevelser blant deltakerne.

Naturvernforbundet Hordaland sin brede medlemsmasse, frivillige og mange lokallag i hele Hordaland setter oss i en unik posisjon til å nå ut med formidling av naturskogens verdi, og gjør oss i stand til å bidra til bevaring av de siste naturskogene på Vestlandet. Vi har også dialog med Naturvernforbundet Sogn og fjordane om samarbeid og erfaringsutveksling. Vi vil bidra til bedre dialog mellom de ulike interessene innen skogbruk.



Dette skal vi gjøre

Research, nettverk og mobilisering

I første halvdel av 2024 vil vi konsentrere prosjektet rundt å avdekke behovene i gamle Hordaland, samt finne gode samarbeidspartnere. Vi har allerede satt i gang dette arbeidet, men for at vi skal treffe godt med riktige tiltak er det viktig at vi undersøker mer nøye hvilke behov som finnes innen skog- og skogbrukstema for de ulike interessentene. Dette er spesielt viktig med tanke på målgruppene skogeiere, kommunene, skogselskapene, skogforeninger, stiftelser, og skog og- venneforeninger. Ikke minst er det viktig for oss at vi har tett dialog med de statlige organene som forvalter skogområder; herav landbruk- og miljø.

Vi vil også undersøke hvilken kompetanse og kunnskap som finnes innen skogøkologi og skogtema internt i organisasjonen, blant ulike frivillige grupper og lokallag. Det er viktig for oss å ha lokallagene involvert og vil kunne nå ut til mange flere i fylket i alle delene av prosjektet. Vi ser for oss å lage et fylkesvis nettverk som også er påkoblet sentralorganisasjonenes prosjektteam og skogutvalg.

Det vi finner ut av i denne fasen vil vi ta med oss i det videre arbeidet spesielt rundt formidling og rundt debatt og politisk påvirkning senere i prosjektet.

Veien til målet

- Samle og dele kunnskap og kompetanse om skogøkologi og naturverdier i skogen på Vestlandet.
- Bidra til debatt om skogvern, og skogbruksdrift.
- Flere personer med ulike bakgrunn bruker skog som rekreasjon og turmål (Naturgledeturer).
- Bidra til at skoler bruker undervisningsopplegget utarbeidet av Norges Naturvernforbund og samarbeidsorganisasjoner.
- Bidra til informasjon til grunneiere og entreprenører om frivillig vern og naturvennlig skogsdrift.



Løvskogen på Smøråsfjellet Foto: Ingvild Sundal Joys



Siri V. Haugum og Åshild Idsø undersøker mose. Foto: André Marton Pedersen

Aktiviteter

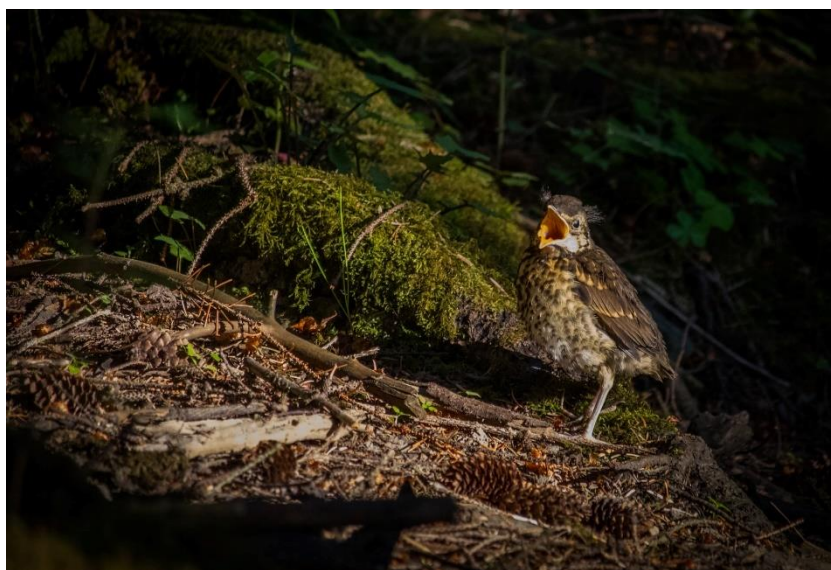
Gjennom turer til nærskogen, opplæringskurs, kartlegging, artsregistrering og fjerning av fremmede invaderende planter skal flere få oppleve skogen og oppdage mange av de artene som lever der og på den måten få mer kunnskap om skogøkologi og engasjement for bevaring av naturskog.

Aktivitetene er rettet mot den generelle befolkningen, frivillige i naturvernforbundet og samarbeidsorganisasjoner (for eksempel Naturvernstudentene, NU, Naturmangfoldsgruppen, Miljøagentene, Bergen og Hordaland turlag, Speiderlag, ulike innvandrersorganisasjoner etc).

Formidling og kunnskapsdeling

I *Skogen – mer enn bare trær* vil det bli utviklet kampanjer, informasjons- og formidlingstiltak som vil bli delt til ulike målgrupper, samt et undervisningsopplegg og skolering av veiledere og frivillige. Vi bidrar til bruk og deling av informasjonskampanjene gjennom vårt lokale nettverk og kanaler, og vil arbeide for mer målrettet informasjonsinnhenting og deling som er relevant for Vestlandet. Vi vil sørge for at undervisningsopplegget blir brukt på skoler i vår region og bidra med oppfølging av skoleklasser og evt. bistå med skolebesøk eller klasseseturer til nærskogen.

Informasjonsdelen av prosjektet vil omhandle både naturvitenskapelig kunnskap om arter og artsmangfold i skogen rettet mot den generelle befolkningen, skolebarn frivillige mm. samt en informasjonsformidling om skogeiers ansvar, muligheter og rettigheter innen hogst og



En trosteunge i Kanadaskogen. Foto: Morten Tellefsen



vern av skog. Her det spesielt viktig at man får frem verdiene som finnes i skogen foruten tømmerverdi.

Dialog, debatt og demokrati

For å skape endring er det viktig at befolkningen og de folkevalgte er opplyst, noe som kan bidra til positive ringvirkninger til fordel for naturbevaring. Vi vil sørge for at det i debattsammenheng diskuteres skog og skogforvaltning på Vestlandet. NU sitt sentralledd har ansvaret for debattdimensjonen i prosjektet og vi vil samarbeide med NU Vestland om dette. En god arena for debatt er for eksempel vår åpne møteserie Naturlig onsdag. Temamøter og debatter bør forekomme i alle kommuner i gamle Hordaland.

Foreløpig fremdriftsplan– Skogens uro 2024– 2026

2024	Research, nettverksarbeid og mobilisering.
	Kompetansebygging og kunnskapsinnsamling i fylkeslaget og lokallag i gamle Hordaland
	Undersøkelse behov og problemstillinger rundt skogbruk og frivillig vern
	Arbeide for å lage et nettverk av samarbeidspartnere
	Befaringer og planlegging av utadrettede aktiviteter i skog
	Innholdsleverandør til informasjonsmaterieil og undervisningsmaterieil
	Aktiviteter
	1- 2 Naturgledeturer i skog, med biolog.
	1- 2 dugnader for å fjerne fremmede arter i skog, for eksempel hemlokk el.
	Arrangere kurs i Artsorakel og Artsregistrering i samarbeid med Artsdatabanken
	Arrangere artsregistrering el. kartleggingsturer til ulike skogtyper
	Naturveiledningskurs (foredrag og tur i naturen) sammen med turledere i Bergen og Hordaland turlag
	Formidling og kunnskapsdeling
	Formidle om skog og truet skog gjennom våre informasjonskanaler og nettverk, rettet mot alle målgrupper, og spesielt rettet mot grunneiere og kommuner.
	Oppmuntre kommuner og bistå de små kommunene med å opprette naturmangfoldsplaner, hvor trua natur og skog er i fokus.
	Oppfølging av sentralorganisasjonenes undervisningsopplegg. Mobilisere og følge opp skoler.
	Dialog debatt, og demokrati
	Debatt med skogtema- for eksempel Naturlig onsdag arrangement
	Spille inn og publisere 1 podcast- episode om skog i Naturvernpodcasten



2025	Evaluering av fjorårets prosjektaktiviteter og progresjon
	Bruke informasjonen vi fant ut av ved research- fasen i 2024, spesielt det som gjelder arbeid rettet mot skogeiere, skogbruk og frivillig vern.
	Aktiviteter
	Flere turer med barn og unge som målgruppe- turer til nærskogen. Kan være skolebesøk, og åpne arrangementer
	Befaringer, kurs eller dialogmøter med grunneiere og/eller kommuneansatte.
	Flere aktiviteter rettet mot den generelle befolkningen
	Regional samling om skog- sammen med fylkeslag Sogn og Fjordane
	Formidling og kunnskapsdeling
	Ta i bruk utarbeidet kampanje og informasjonsmateriell.
	Oppfølging av sentralorganisasjonenes undervisningsopplegg. Mobilisere og følge opp skoler.
	Dialog, debatt og demokrati
	Arrangere debatter om skog og skogbruk i samarbeid med NU

2026	Presentasjon av plan for verneområder i gamle Hordaland og søke om vernestatus og nasjonalparkstatus
	Fortsette med utadrettede prosjektaktiviteter og formidlingsarbeid, for eksempel. turer, kartlegging, dialog/ debattmøter.
	Formilde erfaringer fra de mest suksessrike delene av prosjektet, undervise i metodikk, peke på suksesskriterier, evt. bistå med erfaringer i andre deler av landet.
	Bistå samarbeidsorganisasjonene med samlerapport om skog
	Følge opp kommuner og grunneiere mtp. naturmangfoldsplan og skogbevaring
	Rekruttere flere skoler og følge opp skoler som deltar eller har deltatt i undervisningsopplegg
	Evaluering av prosjekt, samt sluttrapportering

Kommentar til fremdriftsplan: Fremdriftsplanen er tentative og kan endres etter størrelse på tilsagn og hva vi finner ut er hensiktsmessig etter undersøkelsesperioden, og nettverksarbeid og mobiliseringsfasen i 2024, samt etter års- evalueringer.

Prosjekteier: Naturvernforbundet Hordaland, Bredsgården 1E, 5003 Bergen.

Organisasjonsnr: 966020075

Kontonr: 90130539377

Prosjektansvarlig 2024: Jeanette Tennebekk

Kontakt: jt@naturvernforbundet.no | 90946406